

Kindertekeningen: dit vertellen ze je

CATEGORIE

BEWUST OUDERSCHAP

<https://www.happinez.nl/lezen/bewust-ouderschap/>

TEKST

HAPPINEZ REDACTIE

<https://www.happinez.nl/contributor/happinez-redactie/>

Aan de tekeningen van je kind kun je veel aflezen. Wat gaat er om in dat koppie? Hoe ver is 't in zijn ontwikkeling? Is het introvert of extravert? Lisa Borstlap geeft al bijna veertig jaar les in de taal van kindertekeningen. Ze vertelt hoe je kunt begrijpen, helpen en stimuleren.

“Een kind begint al tekens te geven voordat het kan praten,” zegt Lisa Borstlap, oprichter en docent van een aantal (therapeutische) tekenopleidingen. “Want tekenen is betekenen, iets betekenen. Een kind hoeft niet te leren tekenen, het tekent uit innerlijke noodzaak.”

Met haar opleidingen kun je tekendocent worden, maar ook tekentherapeut. Steeds meer scholen en pedagogen begrijpen dat je aan kindertekeningen kunt zien hoe het met een kind gaat. Alles wat een kind tekent, zegt iets over het kind zelf, zo is het principe. En ook: je mag als ouder nooit kritiek uiten op de tekening van je kind in de trant van: ‘Dat poppetje heeft geen handen’ of ‘Je bent de voordeur vergeten’ en ook niet invullen wat je zelf denkt dat je ziet. Maar je kunt wel vragen stellen: ‘Hoe ga je nou iets vastpakken?’ ‘Hoe kan ik bij jou op bezoek komen?’ De essentie is dat je praat alsof de tekening je kind zelf voorstelt – want dat doet ie ook. En samen tekenen is een van de fijnste manieren om te communiceren met je kind.

Koppoters

Tekeningen volgen de ontwikkelingsfasen van een kind. Ieder kind begint met cirkels, rondjes. “Als het tweeënhalftot drie jaar is,” zegt Lisa Borstlap, “krijgt het kind een binnenwereld en kan het ook nee zeggen. Dan moet het de cirkel kunnen sluiten. Bewaar de tekeningen, dan kun je die ontwikkeling volgen. Als kinderen de cirkel nog niet kunnen sluiten, wijst dat erop dat ze zelf poreus en minder weerbaar zijn. Met blokjes bouwen en handenklapspelletjes kun je ze helpen steviger te worden.”

Dan, vanaf een jaar of drie, volgende de beroemde koppoters – er komen strepen aan de rondjes te zitten. “Hoe meer handjes en poten, hoe meer de figuur uitstraalt, hoe contactueler het kind wordt.” Samen met je kind koppoters tekenen, op hetzelfde papier, is prima, en leuk. “Je kunt de getekende stralen naar elkaar toe bewegen en

laten communiceren en zeggen: ‘hallo, jij bent die en ik ben die, zullen we vriendjes zijn, zullen we een spelletje doen?’ Dan komen er steeds meer stralen op het papier.”

Verbeeldingskracht

De tekening is de plattegrond van het kindbewustzijn – dat is het basisprincipe waar Lisa Borstlap vanuit gaat. Elke figuur die kinderen tekenen, laat hun innerlijke besef van mens-zijn zien. “Dus dan zie je dat de koppoter langzaam een mensje wordt, dat het hoofd een buik krijgt. Nog lang geen nek, eerst een buik. En benen en armen. Als er een stip in die buik komt, betekent het dat ze voelen: ‘ik ben’. Er komen ogen en een mond. De handjes aan die lange sliertige armen worden bij introverte kinderen eerder een soort bloemetjes, en bij extraverte kinderen harkjes. Je kunt dus al vroeg zien of je met een introvert of een extravert kind te maken hebt. Introverte kinderen zijn lang bezig met een tekening. Kinderen met veel energie tekenen snel, snel, en smijten hun tekening weg. Jij mag hem op de koelkast plakken.”

Dat vindt Borstlap belangrijk, ze zegt het een paar keer nadrukkelijk in het gesprek: hang die tekeningen op. Heb het erover. “Je kunt vragen: wat gebeurt hier? De volgende dag vertelt het kind misschien een heel ander verhaal, want alles in zijn wereld is nog in beweging. Ga dat niet corrigeren, want een kind heeft die eigen beeldtaal nodig om zich te ontwikkelen. Wij stoppen onze kennis in een kind – dat is een kopje, een theepot – maar een kind maakt ervan: een bolle buik, een giraf. Dat stimuleert de verbeelding.” En een kind met verbeeldingskracht, zegt ze, wordt een creatiever mens, die ook creatieve oplossingen kan bedenken.

Dwarrelfase

Normaal gesproken komt een kind vervolgens in de dwarrelfase, vertelt Lisa Borstlap: “Het tekent dingen door elkaar, op de kop, groot en klein; een vlinder is groter dan een huis, een poes kleiner dan een slak, de zon kan onderaan staan. In deze tijd is het leuk om als ouder na te tekenen wat je kind tekent: als het een rondje en een kruis tekent, doe jij dat ook. Jij noemt dat dan bijvoorbeeld appel in vier stukjes, maar het kind zegt: ‘Dit is het wiel van mijn wagen.’ Tussen 3 en 5 jaar, als de taalontwikkeling volop in gang is, kan het kind steeds nieuwe vertaalslagen maken over wat het getekend heeft, zoals het wiel of een pizza of een fantasiewoord.”

Als het kind uit de kleuterfase komt, gaat het landen op aarde. Het wil dan bijvoorbeeld zelf naar school lopen en er komt ook een bodem in de tekeningen, waar huisjes, boompjes en beestjes op staan. Je kunt dus zien of je kind geland is, staat het op de bodem en gebeurt er genoeg? Ook in de hemel is veel te zien als het goed is: een regenboog, zon, maan, bliksem, vliegtuigen, vogels, engelen. Een schoorsteen waar rook uit komt, betekent dat het kind ventileert, zijn gevoelens uit. Hoogbegaafdheid uit zich in details, in complexiteit van de tekeningen.

Natuurlijke drang om te leren

Elke dag kun je een kwartiertje tekenen, is het advies: zolang als de aandachtboog van je kind het toelaat. Tekenend helpt die boog groeien. Een kind dat elke dag tekent, kan zich beter concentreren op school, volgens Borstlap. Kinderen hebben een natuurlijke drang om te leren en dat doen ze ook in hun tekeningen. Dus je kunt kijken welke getallen je ziet in hun tekening: zijn er altijd drie bloemetjes met vijf blaadjes, altijd twee raampjes? “Alles in een tekening lezen we op symboliek, energie, interactie, kracht en zwakte, tijd en ruimte. Jij kunt in een tekening van een huis een raampje in

het dak tekenen en erbij vertellen: 'Ík woon boven op zolder' – dan ziet het kind dat dat óók kan, dat er meer mogelijkheden zijn."

Dus ja, benadrukt Borstlap, het is goed als ouders aandacht geven aan tekeningen, mee-tekenen en vragen stellen. Als je maar geen kritiek hebt, niet probeert te corrigeren, of je eigen interpretatie in te vullen. Stimuleer je kind op alle mogelijke manieren: zorg dat er een grote tafel is, groot papier, dikke potloden en kleurstiften. Maar, hoe leuk ze soms ook zijn, geef het niet te veel kant-en-klare kleurboeken: het stompt af als je alleen maar mag inkleuren wat een ander heeft verzonnen.

Stripverhaaltje

Lisa Borstlap stroomt over van ideeën en tips. "Ook leuk is ruzie maken op papier: een groot vel vastplakken en lekker samen krassen, je tegenstander al krassend van het papier afduwen. Het hoeft niet non-verbaal te zijn, het mag flink tekeer gaan, met krijsen en gillen, en het wordt prachtig. Je bent al gauw uitgeput en dan kun je al die lege vlakjes opvullen tot het een krasweefsel wordt. Na de kras-chaos ga je het weer goed maken. Dus met viltstift de vakjes die ontstaan zijn inkleuren, zodat het een mozaïek wordt. En dat hang je ook weer op: het is een bloementuin, een magische wereld.

Je kunt ook beeldverhalen maken over wat er in het leven van het kind gebeurt. Lisa: "Stel dat jullie hond is doodgegaan. Je maakt dan bijvoorbeeld een cirkel met verschillende parten: in het eerste is de hond nog springlevend, dan wordt hij ziek, kopje en staartje hangen, in het derde gaat hij dood, in het vierde is hij begraven en in het vijfde is hij in de hondenhemel. Dan heb je een heel beeld, dat kun je bij het bed hangen van het kind. Dat is heel troostend. Als mama zwanger is, vouw je het blad in drieën en in het eerste segment teken je de dikke buik, dan komt er een baby'tje uit haar buik, en op het derde plaatje mag het kind met de baby spelen. Dus in drie- of vierluikjes teken je een soort film op maat voor je kind. Dat is heel anders dan boekjes lezen over het onderwerp – óók leuk, maar dit tekent papa of mama voor jou en het is de directe realiteit. Het kind mag zich ermee bemoeien, het inkleuren, het zich eigen maken."

Prinsessen en ridders

Langzaam krijgt het mensbeeld van je kind ook een nek. Lisa Borstlap noemt die fase de sandwich-fase: "Tussen hemel en aarde. Je ziet dat het kind eerst een horizontale streep of dikke balk groen tekent voor de aarde, en daarboven blauw voor de hemel, dat doen alle kinderen over de hele wereld. Dat zit in hun systeem, het is de behoefte aan houvast. Het betekent dat ze vertrouwen dat er toezicht is; de hemel kijkt toe. Er is een zonnetje, een slinger van vlaggetjes of zo, en daarmee zegt het kind: ik sta onder toezicht, ik moet luisteren, maar ik ben ook vrij. Zwarte wolken staan voor zorgen, boosheid. De zon staat symbool voor de vader: als die veel afwezig is, tekent een kind een klein zonnetje in de hoek van het papier, als een kwart cirkel. Als een kind boos is op zijn vader krijgt de zon een zwarte zonnebril of gemanipuleerde stralen. De moeder staat voor de aarde. Hoe het kind gebruik maakt van de grond in zijn tekening symboliseert de relatie met zijn moeder. En witte wolken staan voor dromen." Als je ziet dat je kind geen groene aarde tekent, of de onderkant van het papier zelf gebruikt als basis, dus zonder aarde te tekenen, dan kun je eens nagaan of het zelf wel goed geaard is. Lisa Borstlap: "Alles wat volledig is, is de kracht van het kind, en alles waar het dingen weglaat, is iets waaraan misschien nog gewerkt moet worden."

Het magisch-realisme

Hoe zit het met de prinsessen die meisjes zo vaak tekenen en de woeste ridders van de jongens? “Alles is symbool, dus een volmaakt mooie prinses betekent: ik wil ook mooi en volmaakt zijn. Dan ben ik gelukkig. Het zijn vaak ook heel symmetrische tekeningen.” Dat is dus allemaal normaal. En die vechttekeningen van de boys? “Veel vechtmonsters tekenen, veel agressie, is goed,” vindt ze, “want dan uiten ze dat tenminste, met bombardementen en bloed en messen. Dat is primair reageren, en gezond.”

En dan komt er een moment waarop kinderen ineens niet meer willen tekenen... Rond een jaar of acht, zegt Lisa. “Het magisch-realisme is voorbij. Het kind beseft het dat het dood kan gaan. En dat Sinterklaas niet bestaat. En dat er weleens tegen hem gelogen wordt. Tekenend vindt hij te kinderachtig. Dan kun je je kind beter meenemen naar musea. Of misschien willen ze schilderen, kleien en beelden maken. Later komt het tekenen wel weer terug.”

Tips en oefeningen van Lisa Borstlap

1 Creatief communiceren met je kind

Ga samen met je kind lekker een blad volkrassen, met veel kleurtjes. Eerst is er een brij van vormen, en daarin herken je langzamerhand steeds meer dingetjes, die je eruit haalt of inkleurt met zwart of een felle kleur. Je vraagt elkaar: wat zie jij erin?

2 Dwarrelfase-oefening voor het hele gezin

Ieder tekent om de beurt een vorm of een dingetje, mama een luciferdoosje, papa een fiets, het kind een appel. Daarna ga je allemaal elkaar nadoen, maar het mag op je eigen manier: op het luciferdoosje een poppetje tekenen bijvoorbeeld. Je hoeft er niet veel bij te praten, en het maakt niet uit waar het terechtkomt op het papier.

3 Spelletjes

Samen een kasteel bouwen, torens en gebouwen maken van lege dozen – het hoeft niks te kosten. Met viltstift teken je erop en je blijft communiceren: zijn er poorten, ramen, is er een prinses achter het raam, heeft ze vlechten, waar staat het kasteel, op een berg? Is er een tuin, is het mooi weer of maneschijn, ligt er iemand in bed? Je kunt door de ramen kijken als bij een poppenhuis. Dat is relatie-tekenen.

Of je maakt een feestmaal van papier. Aan een saté-stok prik je ingekleurde vormen: een aardbei, een stukje kaas, een olijf. Op papier heb je alles in huis wat je lekker vindt, ook snoep en taartjes. Kinderen die geen suiker mogen, kunnen prachtige taartjes tekenen.

Meer informatie over de opleidingen van Lisa Borstlap

vind je op www.genezendtekenen.nl